

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΣΕ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Διδάσκων: Δρ. Δημήτρης Παπανικολάου &
Επικουρικό Διδακτικό Προσωπικό: Φωτεινή Κορρέ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία παρατίθεται ένα σύντομο κείμενο τοποθέτησης πάνω στα αναγνώσματα του Mitchell, William J. (William John). *Me++ : The Cyborg Self and the Networked City*. Book, Whole. Cambridge, Mass.: MIT Press, 200 και του Δημήτρη Παπανικολάου, Σκέψεις και Στοχασμοί πάνω στην Αρχιτεκτονική ενός Διασυνδεδεμένου Κόσμου και *Connective Environments: Towards Interdisciplinary Pedagogical Models for Design of Networked, interactive, participatory Systems.*” *Interaction Design and Architecture(s)*, no. 58 (October 1, 2023)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΠΟΝΑΤΣΑΚΗ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Στις μέρες μας ,βιώνουμε μια εποχή βαθιάς μετάβασης, όπου τα παραδοσιακά όρια — ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό, το σώμα και την τεχνολογία, τον χώρο και τη ροή— αρχίζουν να θολώνουν. Η καθημερινότητά μας , διαπλέκεται με δίκτυα που μας συνδέουν, καταγράφουν πτυχές της δραστηριότητάς μας και διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο κινούμαστε και αλληλεπιδρούμε. Τα τρία κείμενα που κληθήκαμε να μελετήσουμε —του William Mitchell και του Δημήτρη Παπανικολάου — αποτέλεσαν έναυσμα για βαθύ στοχασμό .Δίνουν μια άλλη προσέγγιση αναφορικά με την αντίληψη της ατομικής ύπαρξης, της κατοίκησης και του σχεδιασμού. Και ίσως πιο σημαντικά: θέτουν ερωτήματα και προβληματισμούς σχετικά με τη θέση της αρχιτεκτονικής μέσα σε αυτή την ψηφιακή και διασυνδεδεμένη πραγματικότητα.

Ο Mitchell περιγράφει στο έργο του "Me++", το άτομο ως ένα υποκείμενο που δεν ορίζεται πια μόνο από το σώμα του, αλλά και από τα τεχνητά περιβλήματα: τα ψηφιακά του ίχνη, τις διασυνδέσεις του με τεχνολογικά μέσα, τις πληροφοριακές ροές που το περικλείουν και το εκτείνουν, καθώς και τους διαμεσολαβημένους χώρους στους οποίους δρα και αλληλεπιδρά. Το σώμα είναι μόνο ο πυρήνας, τον οποίο εξωτερικά καλύπτουν ρούχα, ενώ συγχρόνως συνυπάρχει με ένα περιβάλλον αποτελούμενο από ασύρματα δίκτυα, εφαρμογές, αισθητήρες, χώρους κ.ά. Πρακτικά, είμαστε πλάσματα δικτύου, που συνεχώς συνδέονται και αποσυνδέονται από ροές και πληροφορίες.

Παραδοσιακά, η αρχιτεκτονική σχεδίαζε διάφορους χώρους, δίνοντας έμφαση σε δωμάτια, τοίχους, εισόδους και εξόδους. Σήμερα, ο χώρος είναι δυναμικό σύστημα ροών. Πλέον, μια είσοδος δεν είναι μόνο αρχιτεκτονικό όριο αλλά και σημείο ελέγχου πρόσβασης, ανίχνευσης προσώπου ή δεδομένων. Η κουζίνα δεν είναι μόνο χώρος μαγειρικής, αλλά και κόμβος παραγγελιών, διασύνδεσης με apps διατροφής, αισθητήρων κ.ά.. Στην πόλη, οι δρόμοι δεν είναι πια μόνο κυκλοφοριακές λωρίδες, αλλά δίκτυα δεδομένων, αισθητήρων, λήψεων από κάμερες. Αυτό είναι το "συνδεδεμένο περιβάλλον": ένας σχεδιασμός που ενσωματώνει το ψηφιακό και το κοινωνικό στον υλικό χώρο.

Όταν παραγγέλνω φαγητό από το κινητό και βλέπω σε πραγματικό χρόνο πού βρίσκεται ο διανομέας, ο χάρτης δεν είναι πλέον μια αναπαράσταση, αλλά ένα πεδίο αλληλεπίδρασης. Όταν μιλάω σε βιντεοκλήση από το μπαλκόνι μου με ανθρώπους που βρίσκονται σε άλλες χώρες, το σπίτι μου επεκτείνεται ψηφιακά. Κατοικώ σε ένα δίκτυο συνδιαμόρφωσης, όχι απλώς σε ένα δωμάτιο. Όταν μπαίνω σε έναν σταθμό του μετρό και το κινητό μου προσαρμόζει τη φωτεινότητα, τον ήχο ή τη σύνδεση Wi-Fi, ο χώρος "αντιδρά" στην παρουσία μου — και εγώ στη δική του. Αυτός ο τύπος εμπειρίας είναι κάτι βαθιά νέο, αλλά ταυτόχρονα εδράζεται σε γνώριμες ανάγκες: να προστατευθώ, να συνδεθώ, να κινηθώ, να εκφραστώ.

Σε αυτό το πλαίσιο, ενσκήπτουν ερωτήματα σχετικά με την εκπαίδευση που πρέπει να έχει ένας νέος αρχιτέκτονας. Αρχικά, θα πρέπει να μάθει να προσαρμόζεται σε νέα περιβάλλοντα, δεδομένα και συνθήκες. Ο σχεδιασμός του θα πρέπει να προβλέπει και να είναι ένα βήμα μπροστά. Δεν αρκεί πια να γνωρίζεις πώς να οργανώσεις έναν όροφο· πρέπει να κατανοείς πώς οι χρήστες μοιράζονται πόρους, δεδομένα, εμπειρίες. Η αρχιτεκτονική δεν είναι μόνο δημιουργία μορφής, αλλά και επιμέλεια σχέσεων. Απαιτείται τόσο θεωρητική όσο και πρακτική γνώση με έμφαση στα υπάρχοντα τεχνολογικά συστήματα και δεδομένα, ενώ συγχρόνως κρίνεται απαραίτητη και η βαθύτερη έρευνα, αναζητώντας πρωτότυπες και καινοτόμες λύσεις.

Συγχρόνως, όσο περισσότερο ενσωματωνόμαστε στα δίκτυα, τόσο περισσότερο εκτιθέμεθα. Ποιος παρακολουθεί; Ποιος συλλέγει τα δεδομένα; Τι σημαίνει "ιδιωτικότητα" σε ένα σπίτι με έξυπνες συσκευές; Τι σημαίνει "σύνορο" όταν η εμπειρία γίνεται ρευστή και ασύγχρονη; Τα ψηφιακά ίχνη που αφήνουμε μπορούν να μας διευκολύνουν ή να μας φυλακίσουν — εξαρτάται από ποιον τα διαχειρίζεται. Αυτός ο « διασυνδεδεμένος χώρος καταγραφής» δεν αποτελεί κέντρο ελέγχου· είναι διάχυτος, αόρατος και διαμορφώνει συμπεριφορές.

Παρόλα αυτά, δεν είναι η τεχνολογική πρόοδος αυτή που προκαλεί το μεγαλύτερο αναστοχασμό. Σημαντικό είναι με ποιον τρόπο αυτή επεκτείνεται και πως διαχειρίζεται από τους ανθρώπους, έτσι ώστε αφενός να μην χαθεί κάθε ίχνος ιδιωτικότητας και αφετέρου να χρησιμοποιηθεί όσο γίνεται καλύτερα προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Οι άνθρωποι, εξάλλου, πάντα είχαν την ανάγκη να επικοινωνούν, να συνεργάζονται και να χρησιμοποιούν την τεχνολογία είτε για να διευκολύνουν την καθημερινότητά τους στην εργασία είτε για ψυχαγωγικούς και άλλους σκοπούς. Αυτό που αλλάζει σήμερα είναι ότι αυτά τα δίκτυα έχουν εισχωρήσει βαθιά μέσα στον χώρο και τον χρόνο. Η αρχιτεκτονική πλέον δε σχεδιάζει μόνο το «μέσα και το έξω» , αλλά και το «εδώ και το παντού».

Συνοψίζοντας, μπορεί να λεχθεί πως αυτό που μένει μέσα από τη μελέτη των τριών αυτών κειμένων είναι ένα αίσθημα ευθύνης. Ο σχεδιασμός σε έναν δικτυωμένο κόσμο δεν είναι απλώς μια τεχνική δεξιότητα. Είναι πράξη ηθικής και ενσυναίσθησης. Στο μέλλον —ίσως και ήδη στο παρόν— η αρχιτεκτονική δεν θα κρίνεται μόνο από το αν "στέκει", αλλά από το αν συνδέει ανθρώπους με τρόπους δίκαιους, ασφαλείς και βιώσιμους. Η πρόκληση είναι τεράστια — αλλά και η ευκαιρία μοναδική: να ανασχεδιάσουμε τον κόσμο μας όχι με βάση μόνο τη μορφή, αλλά με βάση τη σχέση.